

บทที่ 4

การพรรณนากรณีศึกษา

ในบทนี้จากการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลวงเหนือกับชุมชน ไทลื้อ ตำบลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด เป็นการพรรณนากรณีศึกษาที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต โดยแบ่งกลุ่มการเก็บข้อมูลไว้คือ กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลวงเหนือ กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา และกลุ่มเยาวชนตำบลวงเหนือ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นการศึกษา 6 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การศึกษา

ประเด็นที่ 2 ความเป็นมาของภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลวงเหนือ

ประเด็นที่ 3 ลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ

ประเด็นที่ 4 นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลวงเหนือ

ประเด็นที่ 5 บทบาทของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลวงเหนือ

ประเด็นที่ 6 การจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อ

4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การศึกษา

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลวงเหนือ

เทศบาลตำบลวงเหนือ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอค้อยสะเก็ดได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลวงเหนือ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดตั้งเทศบาลตำบลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเทศบาลตำบลวงเหนือ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2546 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 และได้ปรับเป็นเทศบาลขนาดกลางเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2554

4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

หมู่บ้านไทลื้อเมืองหลวงเหนือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลของเทศบาลตำบลหลวงเหนือปัจจุบัน สองหมู่บ้านนี้มีพื้นที่ทั้งหมดรวมกันถึง 2,562,838 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,664 คน ซึ่งอยู่ในครัวเรือนรวมกันทั้งหมด 656 ครัวเรือน นับว่าเป็นหมู่บ้านใหญ่ในตำบลหลวงเหนือ ส่วนอาณาเขตดินแดนของหมู่บ้านไทลื้อทั้งหมดทั้งหมู่ 4 และหมู่ 5 นั้นมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น แต่ละหมู่บ้านในชุมชนไทลื้อเรียกว่าป๊อกบ้าน คือกลุ่มสังคมชุมชนในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ที่อาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน เพื่อพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน แบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ทั้งนี้ไม่มีผู้ปกครองของป๊อกบ้าน แต่ละครอบครัวมีการปกครองตนเอง จากการให้ข้อมูลของอาจารย์วัชร สุกษา (2558)

4.2 ความเป็นมาชาติพันธุ์ไทลื้อ

คนไทลื้อมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่บริเวณหัวน้ำ(น้ำโจง) ในเมืองลือหลวง ซึ่งจีนเรียกว่า “ลือเจง” ต่อมาได้อพยพเคลื่อนย้ายลงมาอยู่บริเวณหนองแสง หรือเรียกว่า “ขุนหมิง” ในปัจจุบัน จากนั้นอพยพย้ายลงมาสู่ลุ่มน้ำโจงในอาณาเขตสิบสองปันนาปัจจุบัน

ประมาณศตวรรษที่ 12 ได้เกิดมีวีรบุรุษชาวไทลื้อชื่อ เจ้าเจียงหาญ เพราะท่านได้รวบรวมหัวเมืองต่างๆ ในสิบสองปันนาปัจจุบัน ตั้งอาณาจักร แจ๋ลื้อ (จีนเรียกเซอลี่) โดยตั้งศูนย์กลางปกครองเอาไว้ที่ หอคำเชียงรุ่ง เป็นเวลานานถึง 790 ปี ต่อมาในสมัยเจ้าอินเมืองครองราชย์ในปี ค.ศ. 1569-1583 (พ.ศ. 2122-2126) พระองค์ได้แบ่งเขตการปกครองเป็นสิบสองหัวเมือง แต่ละหัวเมืองให้มีหน้าที่ทำนา 1,000 หาบข้าว โดยกำหนดให้หนึ่งหัวเมือง จึงเป็นที่มาของอาณาจักรสิบสองปันนาในปัจจุบัน

การล่มสลายของอาณาจักรสิบสองปันนา

ค.ศ. 1949 (2492) เหมาจูซี่ (เหมาเซตง) ได้ยึดอำนาจการปกครอง และได้นำระบอบคอมมิวนิสต์มาใช้ มีการลิดรอนอำนาจเจ้าฟ้า ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำให้เจ้าหม่อมคำลื้อ เจ้าฟ้าในขณะนั้นต้องสูญเสียอำนาจลงไปในปี ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) ชาวไทลื้อในสิบสองปันนาจึงทยอยหลบหนีออกเมืองมาเรื่อยๆ ต่อมาในปี 1958 (2501) เหมาเซตงได้ปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่ จึงทำให้คนไทลื้อในสิบสองปันนาพากันหลบหนีออกเมืองมากที่สุดเป็นประวัติการณ์

การกระจายตัวของชาวไทลื้อในประเทศต่างๆ

ชาวไทลื้อกระจายตัวอยู่ในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคลุ่มน้ำโจง โดยมีถิ่นฐาน การตั้งอยู่อาศัยของชาวไทลื้อใน 5 ประเทศ ดังนี้

1. ประเทศจีนในสิบสองปันนา
2. ประเทศพม่า มีอยู่ในเมืองของ เมืองยู้ เมืองหลวย เมืองเชียงลาบ เมืองไร เมืองพะยาก เมืองโก เมืองโค้น เมืองเลน เชียงตุง
3. ประเทศลาวมีอยู่ใน เมืองหลวงน้ำทา เมืองหลวงพุดา เมืองบ่อแก้ว ไชยรี เมืองหลวงพระบาง
4. ประเทศไทยมีอยู่ใน เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ และน่าน
5. ประเทศเวียดนามมีอยู่ในเมืองเลน

ไทลื้อในล้านนาไทย

ในประเทศไทยมีชาวไทลื้ออาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนหรืออาณาเขตล้านนาในอดีตซึ่งกระจายตัวตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดและพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

1. จังหวัดพะเยาอยู่ในเขตอำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอจุน และอำเภอปง
2. จังหวัดเชียงราย อยู่ในเขตอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียง
3. จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตอำเภอคอสะเก็ด อำเภอสะเมิง อำเภอแมริม อำเภอแม่แตง อำเภอไชยปราการ อำเภอแม่อาว และอำเภอฝาง
4. จังหวัดลำพูน อยู่ในเขตอำเภอบ้านธิ อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอลี้
5. จังหวัดลำปาง อยู่ในเขตอำเภอแม่ทะ และอำเภอเมือง
6. จังหวัดน่าน อยู่ในเขตอำเภอบัว อำเภอสองแคว และอำเภอทุ่งช้าง
7. จังหวัดแพร่ อยู่ในเขตอำเภอบ้านถิ่น

ไทลื้อบ้านเมืองหลวงเหนือ

ประวัติความเป็นมาของคนไทลื้อบ้านเมืองหลวงเหนือ ที่เล่าขานสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จวบจนถึงรุ่นหลานหลายชั่วอายุคนว่า “บรรพบุรุษของเราได้อพยพลี้ภัยจากสงครามมาจากสิบสองปันนา” (พรรษา บั้วมะลิ, 2558: สัมภาษณ์) ทำให้มีความเชื่อตามนั้น จากหลักฐานจากเสื้อบ้านหรือเสาหลักเมืองใจกลางบ้าน ได้จารึกวันเดือนปีที่สร้างหมู่บ้านไว้ที่ฐานเสื้อบ้านว่า สร้างเมื่อวันเสาร์ ที่ 3 เมษายน 1932 ถือว่าเป็นหลักฐานที่ยืนยันได้ เนื่องจากคนสมัยก่อนนั้น เวลาปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นมา มักจะจารึกชื่อ วันเดือนปีที่สร้างติดไว้ที่เสา จั่ว หรือบนประตูบ้าน มีงานวิจัยของอาจารย์รัตนภรณ์ เศรษฐกุล และคณะในหนังสือสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไทยในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ มาสนับสนุนความเป็นไปได้ เพราะในหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า “พระเจ้าแสนเมืองมาเสด็จประพาสดินแดนสิบสองปันนาแล้วเสด็จกลับมาถึงพินนาฝั่งแกนในปี พ.ศ. 1932

อันเป็นที่ตั้งบ้านเมืองลวงพอดิจึง เป็นไปได้ที่จะมีชาวไทลื้อตามเสด็จกลับมาด้วย เมื่อถึงพันทนาฝั่ง
แกนจึงได้ตั้งถิ่นฐานอยู่” นอกจากนี้ ที่สำคัญคือเมื่อนำข้อความดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับตำนานการ
สร้างวัดศรีมุงเมือง ในหนังสือประวัติศาสตร์วัดศรีมุงเมืองระบุว่า วัดศรีมุงเมืองสร้างในสมัยพระ
เจ้าฝั่แกน กษัตริย์ล้านนาองค์ที่ 8 แห่งราชวงศ์มังราย ซึ่งทรงครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 1945-1984
และในหนังสือตำนานแห่งราชวงศ์มังรายได้ระบุว่า พระเจ้าสามฝั่แกนทรงขึ้นครองราชย์เมื่อ
อายุได้ 13 ปี ซึ่งเมื่อขึ้นครองราชย์แล้วพระองค์ทรงโปรดให้สร้างขึ้น ณ ที่ประสูติ ใ้ชื่อว่า “วัดเป็ง”
ซึ่งต่อมาก็คือวัดศรีมุงเมืองนั่นเอง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าคนไทลื้อในหมู่บ้านเมืองลวงเหนือ ได้อพยพ
มาอยู่ในล้านนาเมื่อ พ.ศ. 1932 ตามที่จารึกไว้ในเสาหลักเมืองบ้านจริง

จากหลักฐานที่จารึกชื่อ วันเดือนปีที่สร้างหมู่บ้านในเสาหลักเมืองกลางบ้าน มาสู่คำเล่าขาน
ของบรรพบุรุษ ประกอบกับตำนานการสร้างวัดศรีมุงเมืองของหมู่บ้านลวงเหนือ และเอกสาร
งานวิจัย ตลอดจนหนังสือต่างๆ ที่อ้างถึงดังกล่าวข้างต้น จึงสันนิษฐานได้ว่าคนไทลื้อเมืองลวงเหนือ
ได้อพยพจากดินแดนสิบสองปันนาเข้ามาอยู่ล้านนาในหลายๆ ช่วง พ.ศ. อาจจะด้วยเหตุลี้ภัย
สงคราม หวังหนีร้อนมาพึ่งเย็น หรืออาจจะตามเสด็จพระเจ้าแสนเมืองมากับพระชายามาล้านนา
หรืออาจจะมาตามหาญาติพี่น้องที่ล่องหนามาก่อนนี้ และอาจจะมาเพื่อหาที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์ก็
เป็นไปได้ ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งสำหรับการมาตั้งบ้านเมืองลวงเหนือคือ ก่อนหน้าที่คนไทลื้อเมือง
ลวงจะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านลวงเหนือแห่งนี้ ได้มีชุมชนใหญ่อยู่ที่นั่นก่อนแล้ว ซึ่งชุมชนนั้น
มีชื่อว่า “พันทนาฝั่แกน” นั่นเอง แต่ทั้งนี้ยังไม่มีเอกสารหรือหลักฐานใดๆ ระบุว่าชุมชนพันทนาฝั่
แกนดังกล่าวเป็นชุมชนไทยวนหรือไทลื้อ

การสร้างบ้านสถานเมือง

คนไทลื้อเมืองลวง ได้มาตั้งถิ่นฐานในพันทนาฝั่แกนและการสร้างบ้านสถานเมืองจนเป็น
ปึกแผ่นเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านเมืองลวงเหนือ” ซึ่งแต่เดิมบางคนเรียกเฉพาะว่า
“บ้านเมืองลวง” ก็มี ทั้งนี้สันนิษฐานว่าคงตั้งชื่อตามถิ่นเดิมที่เคยอาศัยอยู่ในสิบสองปันนา เพราะ
จากการศึกษาและการไปเยือนดินแดนสิบสองปันนาของผู้นำหมู่บ้านในปัจจุบันนี้ พบว่าในสิบสอง
ปันนามีหมู่บ้านชื่อเมืองลวง เป็นที่อยู่ของคนไทลื้อที่อาศัยอยู่นั่นเอง ครั้นมาตั้งถิ่นฐานในล้านนา
บริเวณนี้ในปัจจุบัน ด้วยจำนวนที่มากมายจึงขยายและแยกกันอยู่คนละฟากฝั่งถนน ประกอบกับ
ความเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อด้วยกัน จึงได้เรียกคนไทลื้อที่อยู่ทางทิศเหนือถนนว่า “หมู่บ้านลวง
เหนือ” และเรียกคนไทลื้อที่อยู่ทาง ทิศใต้ของถนนว่า “หมู่บ้านลวงใต้” (พรรษา บัวมะลิ., 2558:
สัมภาษณ์)

4.3 อัตลักษณ์ของภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือ

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเยาวชนพบว่า ภูมิปัญญาบ้านหลวงเหนือนั้นมีความเป็นอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ที่ชัดเจน “คนไทลื้อของเราจะมีภาษาพูดและความอ่อนน้อมถ่อมตนนะ ข้าเจ้ายังอดก็คิดว่าทำไมคนไทลื้อในหมู่บ้านเฮจึงฮักกัน มีอะหยังยอมสู้กัน” (พรษา บัวมะลิ. 2558: สัมภาษณ์) ครูพรษาพูดด้วยความภาคภูมิใจว่าภูมิปัญญาไทลื้อบ้านหลวงเหนือ มีสิ่งดีๆ ที่ไม่เหมือนที่อื่น ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 4 ลักษณะ จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้นในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น ครูภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน ช่างสลัก ช่างทอ ช่างไม้ ฯลฯ ซึ่งมีกระบวนการสั่งสมความรู้ แล้วนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่

การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา แต่พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

การสร้างสรรค การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง

4.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

ดวงแก้ว สะอาดล้วน ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลหลวงเหนือ และมีเชื้อสายชนเผ่าไทลื้อโดยกำเนิดได้เล่าให้ฟังว่า “ผมเองก็เป็นคนในท้องถิ่น รักความเป็นคนไทลื้อ ผมไม่ยอมให้ความเป็นไทลื้อสูญหายไปไหน” ซึ่งคำพูดของเขาดังกล่าวได้นำมาซึ่งการกำหนดนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทลื้อ เพื่อให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาไทลื้อ โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านนำองค์ความรู้ในชุมชนด้านภูมิปัญญา พัฒนาเป็นอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในชุมชน โดยภูมิปัญญาในชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือที่สร้างอาชีพและรายได้ ดังนี้

4.4.1 อาหารท้องถิ่น ของกินถิ่นไทลื้อบ้านเมืองหลวงเหนือ

ไทลื้อบ้านหลวงเหนือ จะมีอาหารท้องถิ่นที่นิยมเอามาประกอบอาหาร และจำหน่ายในชุมชนถือว่าเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของคนไทยลื้อ ได้แก่ น้ำผัก น้ำปู้ หมักบใส่ตุ๋น ลำผัก ยำสะนัด (ลำนั๊ก) แอ็บอ้อโฮก (ลูกอ้อค) ปลาปิ้งอบ ไข่ป่าหนูน จอผักกูด แกงหยวก ห่อนึ่งแคไก่ หลามกบ จิ้นไข่ ข้าวแรมพื้นสูตรดั้งเดิม (แฮมคีน) ข้าวแคบ ข้าวจีบายน้ำพริกน้ำปู้ ขนมหาด โชะบะก้วยเตดลื้อ ขนมหวง (ผ่องศรี เทพมาลา., 2558: สัมภาษณ์)

4.4.2 ภูมิปัญญาด้านศิลปการแสดง

ศิลปการแสดงที่ถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาของบ้านไทลื้อหลวงเหนือแต่เดิมนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานร่องรอยใดๆ เลย จากการสัมภาษณ์พ่อพรมมา บุญชุ่มใจ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นเมือง วงสะล้อ ซอซึง และถือว่าเป็นครูภูมิปัญญาในชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ ได้กล่าวว่า ตั้งแต่ท่านเติบโตมาก็ได้เห็นพ่ออยู่เป่าปี่ ดิดซึง และสืบล้อกัน ด้วยความไพเราะของเสียงดนตรี จึงเกิดความสนใจ จนในที่สุดก็เริ่มคุ้นกับทำนองเพลงต่างๆ เขาจึงได้หยิบเครื่องดนตรีดังกล่าวมาเล่น “แบบครูพักลักจำ” บางครั้งก็ประดิษฐ์เครื่องดนตรีเล่นเอง เสียงดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ก็ดิดสืตี่เป่าไปตามประสาคนชนบทร่วมกับผู้เฒ่าผู้แก่บ้าง ร่วมกับเพื่อนฝูงบ้าง และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ก่อนนั้นท่านยังไม่เคยเห็นศิลปการแสดงดนตรีมาก่อนเลย จะมีเพียงแต่วงสะล้อซอซึง และวงปี่จุมที่ใช้บรรเลงประกอบการ ขับชอเท่านั้นที่นิยมเล่นกันในหมู่บ้านแห่งนี้

วงปี่จุม คือ วงดนตรีที่ประกอบด้วยปีขนาดต่างๆ คือ ปีก้อย ปี่กลาง ปี่เล็ก และซึงลูก 3 อีก 1 ตัว ไม่มีเครื่องประกอบจังหวะใดๆ ใช้บรรเลงให้ “ช่างชอ” คือผู้ขับชอชายหญิง ซอตอบโต้กัน ผู้ที่เป่าเรียกว่า “ช่างปี่” สำหรับช่างชอในหมู่บ้านไทลื้อเมืองหลวงเหนือคือ คุณพ่ออินเหลา บุญเรืองยา และช่างปี่ ช่างซึงคือ พ่อขจิด (อู) บุญเรืองยา ทั้งสองท่านเป็นลูกชายของหมื่นบุญเรืองวรพงษ์ ที่ได้สืบทอดศิลปด้านนี้มา จนกระทั่งผ่านมาประมาณ 30 กว่าปีแล้ว ท่านได้เสียชีวิตลง คงเหลือไว้แต่เพียงความทรงจำให้ลูกหลานและชาวบ้านไทลื้อหลวงเหนือได้เล่าขานไว้เป็นตำนานสืบทอดไป หลังจากนั้นได้มีทายาทของพ่อขจิด 1 คน คือนายดวงดี เป็นผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาด้านนี้

ในปัจจุบันนี้เกิดศิลปการขับลื้อเพิ่มขึ้นมาในหมู่บ้านไทลื้อเมืองหลวงเหนืออีกอย่างหนึ่ง โดย นางพรรษา บัวมะลิ ได้รับการถ่ายทอดจากแม่อยู่แสงดา ครูยุทธพงศ์ อุดมา และอาจารย์วัชชัย วงศ์ใหญ่ จากบ้านหย่วน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้นำความรู้มาสอนให้นักเรียนขับลื้อ พร้อมกันนั้นได้แต่งบทขับลื้ออีกมากมาย จนเป็นที่รู้จักในบรรดาคนไทลื้อทั่วไป แต่ทั้งนี้ ศิลปะการขับลื้อนี้ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากขาดคนเป่าปี่ลื้อ (ปี่ลื้อมีลักษณะเล็กกว่าปี่ทั่วไป) (พรมมา บุญชุ่มใจ., 2558: สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่ามรดกภูมิปัญญาสาขาศิลปะการแสดงของไทลื้อเมืองหลวงนี้มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง เป็นลักษณะเดิมซึ่งเป็นศิลปะของล้านนาไทย มีดนตรีพื้นเมืองวงสะล้อ ซอซึง มีการขับซอและฟ้อนเล็บ ลักษณะที่สอง เป็นการพยายามสร้างศิลปะขึ้นมาใหม่โดยคนในท้องถิ่น เพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทลื้อ คือเพลงเมืองหลวงช่วงไทลื้อนั่นเอง ลักษณะที่สาม เป็นศิลปะที่มีผู้รู้ต่างๆ มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสิบสองปันนามาถ่ายทอดให้นักเรียนและคนในหมู่บ้าน ซึ่งนั่นคือการขับลื้อ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมรดกภูมิปัญญาไทลื้อเมืองหลวงเหนือทั้งสิ้น

4.4.3 ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า

การทอผ้าแต่เดิมคนไทลื้อเมืองหลวงเหนือเกือบทุกบ้านมีที่ตั้งไว้ในใต้ถุนบ้าน ผู้ที่ประดิษฐ์ก็คือ ผู้ชายซึ่งเป็นพ่อครัวหรือหัวหน้าครอบครัวนั่นเอง บางบ้านมีพื้นที่กว้างขวางและมีลูกสาวหลายคน ผู้เป็นพ่อจะสร้างกี่ไว้ให้ลูกสาวคนละหลังไว้ทอผ้าเพื่อนำไปสร้างรายได้ไว้จุนเจือครอบครัว แต่เมื่อความเจริญต่างๆ เข้ามาในหมู่บ้าน ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ทำให้แม่บ้านและสาว ๆ คนไทลื้อไม่นิยมอาชีพทอผ้าหันไปหางานใหม่ทำ ส่วนลูกๆ ต่างมุ่งหน้าสู่การศึกษาเล่าเรียนให้สูงขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้จึงมีงานช่างทอผ้าปล่อยให้กับผู้พังและสูญหายไปที่สุดในที่สุด

เมื่อความหมดสิ้นหรือความสูญหายได้เกิดขึ้น ความรู้สึกเสียใจได้เข้ามาแทนที่ ดังสุภาษิตล้านนาว่า “กว่าจะรู้ถึง น้ำปิงปอแห้ง” กว่าที่จะเห็นความสำคัญและรู้คุณค่าก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นได้หมดสิ้นไปแล้ว ดังนั้นจึงมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันนำก๊มาปักฝืนและประกอบก๊ขึ้นมาอีกครั้ง พวกกันทอผ้าเป็นลวดลายสีสันต่างๆ และผ้าที่ทอขึ้นมาใหม่เป็นผ้าชิ้นลายไทลื้อเมืองหลวงเหนือใช้เส้นด้ายพื้นสีดำ และดำด้วยฝ้ายสีแดง เขียวเหลืองบ้างเล็กน้อย แม้ว่ากลุ่มแม่รวมตัวกันนำก๊มาปักฝืนทอผ้าก็ตาม ด้วยภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัวรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้กลุ่มแม่บ้านเหล่านี้เลิกอาชีพการทอผ้าอีกครั้ง ปัจจุบันมีช่างทอผ้าที่ทอผ้าเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวมีเพียงคนเดียวคือ นางภัทร สมโพธิ์ ซึ่งเป็นครูภูมิปัญญาด้านการทอผ้าในปัจจุบัน (อุสา บุญชุ่มใจ., 2558: ตัมภาษณ์)

4.4.4 ภูมิปัญญาด้านช่างไม้(สล่า) และการแกะสลักไม้

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ก้านันและผู้ใหญ่บ้านบ้านหลวงเหนือได้เล่าให้ฟังว่า คนไทลื้อจะเรียกผู้ที่สร้างบ้านว่า “สล่า” โดยสล่าบ้านแต่เดิมมักจะเป็นสล่าไม้ ชายไทลื้อทุกคนจะมีความรู้ความสามารถในการเป็นสล่ากันทุกคนไม่มากก็น้อย ซึ่งจะทำไปด้วยเรียนรู้และจะสอนกันไปด้วยสืบทอดต่อๆ กันมา ปัจจุบันนี้สล่าไม้ในเมืองหลวงเหนือมีเพียงไม่กี่คนที่ประกอบอาชีพสล่าอยู่ก็มี นายสุพจน์ กาวิชย์ ก้านันตำบลหลวงเหนือ นายวัฒนก มหายศ ผู้ใหญ่บ้านหลวงเหนือ

งานแกะสลักเป็นงานช่างที่คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นใหม่เพื่อประกอบอาชีพ โดย นายจ้างจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการแกะสลักไม้ เมื่อแกะได้แล้วบุคคลดังกล่าวก็จะรับไม้ที่วาดลวดลาย เรียบร้อยแล้วมาแกะ เมื่อเสร็จก็ส่งให้นายจ้างหรือเจ้าของไม้แกะสลัก บุคคลในหมู่บ้านที่แกะสลัก ได้มีเพียงไม่กี่คนคือ นางไผทอง บัวชุม และนางยุพา บัวมะลิ ซึ่งทั้งสองคนยังถืออาชีพแกะสลักไม้ ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้จนถึงปัจจุบัน (ยุพา บัวมะลิ และไผทอง บัวชุม., 2558: สัมภาษณ์)

ด้านงานตุ๊กตาไม้ นายโถหรือนายพิรพงศ์ บุญจันทร์ตะ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นครูภูมิปัญญา ด้านการทำตุ๊กตาไม้ได้เล่าให้ฟังว่า เขาเป็นผู้คิดสร้างสรรค์งานแกะสลักตุ๊กตาไม้ขึ้นมาใหม่ใน หมู่บ้าน เพราะเรียนจบคณะจิตรศิลป์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ออกมาสร้างเป็นโรงงานผลิตตุ๊กตา ไม้ขึ้น โดยอาศัยไม้ในหมู่บ้านมาประดิษฐ์ประดอยเป็นตุ๊กตาไม้ ซึ่งถือว่าเป็นงานฝีมือที่สร้างรายได้ ให้แก่คนในชุมชนอย่างยาวนาน ที่สำคัญคือก่อให้เกิดช่างตุ๊กตาไม้ขึ้นมาใหม่อีกหลายๆ คน ทั้งพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านต่างพากันประกอบอาชีพตุ๊กตาไม้ จนทำให้ตุ๊กตาไม้ นายโถเป็นผลิต กันท์โอท็อปประจำหมู่บ้าน และประจำตำบลลวงเหนือจวบจนปัจจุบัน

4.4.5 ภูมิปัญญาด้านการทำกระดาษสา

การทำกระดาษสาเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านไทเงินบ้านบ่อสร้าง ที่นำเอาวิธีการทำมาจาก สิบสองปันนาถิ่นเดิมเก่าก่อน โดยทัศนีย์ วุฒิเจริญ ครูภูมิปัญญาด้านการทำกระดาษสา ได้อธิบาย ให้ฟังว่าการทำกระดาษสา เป็นภูมิปัญญาที่ทำเป็นตำราให้คนสมัยก่อนได้ศึกษาเรียนรู้ เขาเองจึงได้ เรียนรู้และ สืบทอดมาจนกลายเป็นอาชีพและก่อให้เกิดงานศิลปะกระดาษสาจนเป็นสินค้าโอทอป ของหมู่บ้าน สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านได้

4.4.6 ภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน

วรรณกรรมพื้นบ้านของคนไทลื้อเมืองลวงแต่เดิมนั้น ไม่มีปรากฏเลย คงมีแต่วรรณกรรม พื้นบ้านของคนล้านนาที่คนไทลื้อได้ยืมได้ฟังมาจากพระเทศน์ธรรมบ้าง ละครุขอพื้นเมืองบ้าง ลีเก บ้าง เช่น หงส์หิน จันตะคามปู่จี๋ จ้างโพงนางหม่อม หมากขนคำ เจ้าสุวรรณนางบัวคำ จำปาสีตัน และ อ้ายบ่าเดือ เป็นต้น เมื่อได้ยืมได้ฟังจนจำได้แล้วก็นำไปเล่าเป็นนิทานให้ลูกหลาน และนอกจากนั้น ยังมีเพลงอ้อลูก ใช้กล่อมลูกหลับเวลาเอาลูกนอนใส่ในอู๋ (เปล) ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณยายสุคำ ยา นะ ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ท่านได้เล่าว่าแม่อุ้ยจันทร์ดี๋ บัวมะลิ (แม่นม) ได้กล่อมให้ท่าน หลับโดยขับเป็นภาษาไทยว่า “หลับจิบ จิบ แมงข้าวลิบด้อมดำ หลับสองดำจะไปให้ แก้วแก่นให้ แม่จะอ้อจาจา อ้อจาจา ถ้าแม่ป้อกมา หืออ้อหล้าก้อยดิน” ภายหลังครูพรยา บัวมะลิ ได้ค้นพบข้อมูล จากหนังสือตำราการสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไทในลุ่มน้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ ของอาจารย์ รัตนาพร เศรษฐกุล ที่ได้อ้างอิงมาจากหนังสือไทยสิบสองปันนาเล่ม 2 ของอาจารย์บุญช่วย ศรี สวัสดิ์ และจากการสัมภาษณ์พ่อหนานจู้ ชัยมงคล ซึ่งเป็นคนเมืองลวงเหนือ ได้พบข้อมูลเกี่ยวกับ

ชื่อหมู่บ้านว่า “ลวง” มิได้หมายถึงการโกหก หรือ การหลอกลวงแต่อย่างใด หากมีความหมายถึงสัตว์ประเสริฐที่มีรูปร่างคล้ายมังกร และนาค มีเขา นวศ พั่ว และมีเกล็ดที่สวยงาม มักปรากฏตัวบนท้องฟ้าในเวลาที่มีฟ้าแลบ ซึ่งคนไทลื้อในสิบสองปันนาเรียกสัตว์ในจินตนาการนี้ว่า “ลวง” ซึ่งตรงกับคำพูดที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในเมืองลวงเหนือที่มักจะพูดกันในเวลาที่ฟ้าแลบว่า “ลวงเล่นฟ้า” ดังนั้นครูพรญา บัวมะลิ จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวนี้มาผูกโยงแต่งเป็นบทร้อยกรองให้นักเรียนโรงเรียนบ้านลวงเหนือได้ขับเป็นทำนองเสนาะ และให้แต่ละคนจินตนาการออกมาเป็นภาพวาดของตัวลวงดังกล่าว (เพ็ญพรรณ บัวขอย., 2558: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ครูพรญา ยังให้ข้อมูลอีกว่า ยังมีวรรณกรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่อีกคือ ซอประวัตินักเรียนบ้านลวงเหนือ และซอประวัติวัดศรีเมือง พร้อมทั้งบทเพลงเมืองลวงช่วงไทลื้อ และบทขับกล่อต่างๆ ซึ่งครูพรญา บัวมะลิ ปัจจุบันได้เกยีนออกมาเป็นครุภูมิปัญญาได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อ ให้นักเรียนและคนชุมชนทุกคนในหมู่บ้านได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน และตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมหมู่บ้านไทลื้อให้ชาวบ้าน ชาวชนทั้งในและนอกพื้นที่มาเรียนรู้

4.5 วิธีสร้างการยอมรับต่อบุคคลจากภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลลวงเหนือ

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน ซึ่งบ้านลวงเหนือที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อนั้น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงทำให้เกิดการยอมรับทั้งในกลุ่มคนในท้องถิ่นด้วยตนเอง เกิดการยอมรับทั้งในวงกว้าง เช่น ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด จึงทำให้เกิดเครือข่ายชาติพันธุ์ไทลื้อของจังหวัดภาคเหนือ โดยวิธีการสร้างการยอมรับของบุคคลแต่ละกลุ่ม จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายให้เห็นว่า การสร้างการยอมรับ ต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน อีกทั้งในชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือมีความเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนชุมชนอื่น ที่เห็นได้ชัดเจน คือลักษณะเฉพาะของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารท้องถิ่น การแสดง การทอผ้า งานช่างไม้ การทำกระดาสาว วรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งภูมิปัญญาด้านต่างๆ นี้ ล้วนสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในชุมชน จนทำให้เกิดศูนย์เรียนรู้ขึ้นในชุมชน กลายเป็นแหล่งที่สามารถสร้างองค์ความรู้ แหล่งถ่ายทอดความรู้ เก็บองค์ความรู้ กระจายความรู้ โดยการดึงครุภูมิ

ปัญหาที่ถนัดแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านที่สนใจ รวมถึงนักเรียนในชุมชน ชาวชน จากภายนอก เช่น นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ จนทำให้เกิดการยอมรับจาก บุคคลทั้งในและนอกชุมชน และทำให้เกิดเครือข่ายภูมิปัญญาไทลื้อระดับในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา น่าน ลำพูน ลำปาง เชียงราย และแพร่ (พรรษา บัวมะลิ, 2558: สัมภาษณ์)

นอกเหนือจากนี้แล้วผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ นายกเทศมนตรีตำบลลวงเหนือ ได้อธิบายว่า การที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านลวงเหนือสามารถสร้าง การยอมรับในสังคมหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกได้นั้น สิ่งสำคัญคือการได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ในระดับท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในระดับชุมชน ได้แก่ โรงเรียน วัด และในดับจังหวัดคือ วัฒนธรรมจังหวัด และ สถาบันอุดมศึกษา ได้ให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ การจัดทำสื่อเผยแพร่ทั้งเว็บไซต์และ อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และทำให้ผู้คนได้รู้จักและเข้าใจภูมิปัญญาไทลื้อใน บ้านลวงเหนือได้อย่างถูกต้องและสนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้ จนทำให้เกิดการยอมรับในวงกว้าง มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านความเข้มแข็งของชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือในด้านภูมิปัญญา ผู้ศึกษาได้ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์กลุ่มที่เกี่ยวข้องพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ ได้แก่

การมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน

ชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ เป็นชุมชนไทลื้อที่มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่มีความเป็น เอกลักษณะ ทั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาไทลื้อ และต่างคนต่าง พร้อมใจที่จะเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนให้แก่คนในท้องถิ่นที่ สนใจเข้ามาเรียนรู้ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนไทลื้อ สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนใน ชุมชนได้ ดังนั้น ครูพรรษา บัวมะลิได้กล่าวไว้ว่า ตั้งแต่มีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อขึ้นใน ชุมชนลวงเหนือ ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

การสร้างเครือข่ายระดับชุมชนที่เข้มแข็ง

ความเข้มแข็งอีกด้านหนึ่งของภูมิปัญญาไทลื้อบ้านลวงเหนือที่เห็นได้ชัดเจน จากการให้ ข้อมูลของกำนันตำบลลวงเหนือคือ ทั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชนและชาวบ้านได้ช่วยกัน พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดเครือข่ายในระดับชุมชน โดยดึงชุมชนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงที่

ไม่ใช่คนไทลื้อ เข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดให้มีตลาดนัดชนเผ่าไทลื้อ เพื่อให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทลื้อในงานมงคล เช่น งานวัด

การให้ข้อมูลดังกล่าวก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านบ้านลวงเหนือ คือ ชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือนั้นมีการสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่า โดยดึงศักยภาพของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะครูภูมิปัญญาสาขาต่างๆ เผยแพร่ภูมิปัญญาให้คนในพื้นที่หันมาสนใจ จนชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงที่ไม่ใช่คนไทลื้อหันมาสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน จึงทำให้เกิดเครือข่ายชุมชนไทลื้อตำบลลวงเหนือที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญา แล้วพัฒนาเป็นระบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นในที่สุด

การอยู่ร่วมกันด้วยภูมิปัญญาเป็นรากฐานความมั่นคงของชุมชน

ในด้านหนึ่งของภูมิปัญญาไทลื้อที่มีความเข้มแข็ง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ นายกเทศมนตรีตำบลลวงเหนือผู้ซึ่งเป็นคนไทลื้อโดยกำเนิด ได้เล่าให้ฟังว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาไทลื้อมีความเข้มแข็งนั้นคือ การอยู่ร่วมกันด้วยภูมิปัญญาเป็นรากฐานความมั่นคงของชุมชน การสำนึกถึงรากเหง้าหรือรากฐานที่แท้จริงว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน ควรมีการอนุรักษ์หรือดำรงไว้ซึ่งความเป็น อัตลักษณ์ความเป็นไทลื้อได้อย่างไร เมื่อทุกคนในชุมชนมีจิตใต้สำนึกในการรักภูมิปัญญาตนเอง จึงทำให้เกิดความเข้มแข็งและรู้บทบาทหน้าที่ที่จะอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืน สิ่งสำคัญที่สุดคือการมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีศักยภาพและองค์ความรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แล้วถ่ายทอดให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้นั่นเอง

และนอกจากนี้ การมีผู้นำที่เข้มแข็งคอยให้ความช่วยเหลือลูกบ้านอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบร่วมกับคนในชุมชน และรวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย แหล่งทุนวิจัยได้แก่ สกว. รวมทั้งภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจการท่องเที่ยว เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านลวงเหนือ จึงทำให้การพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อบ้านลวงเหนือสามารถพัฒนาให้เป็นอาชีพที่สร้างรายได้อย่างเข้มแข็ง (ดวงแก้ว สะอาดล้วน., 2558: สัมภาษณ์)

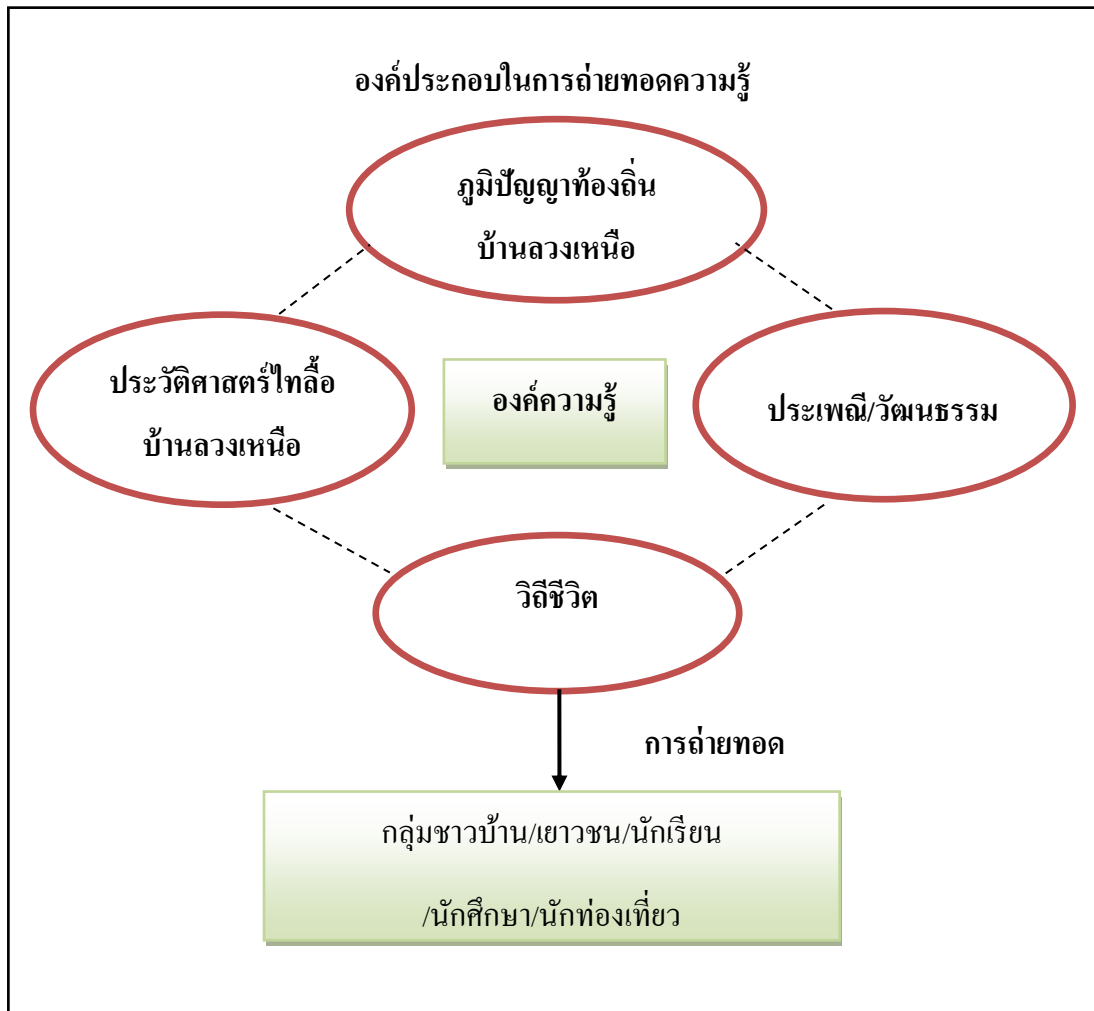
4.6 กระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนในการสืบทอดความรู้ผู้เฒ่าชนรุ่นใหม่ ด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น ของชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลหลวงเหนือ และจากการให้ข้อมูลที่ได้จากครูพรรยา บัวมะลิ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นครูภูมิปัญญา มองว่าภูมิปัญญาไทลื้อบ้านหลวงเหนือ เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การสืบทอด โดยเฉพาะการถ่ายทอดให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นเยาวชนในพื้นที่ ในปัจจุบันคนในพื้นที่โดยเฉพาะเยาวชน และชาวบ้านบางคนเกิดความสนใจมาฝึกฝนและสืบทอด ศิลปะการแสดงอีกอย่างคือ การฟ้อน ในระยะแรกแต่เดิมมีเพียงการฟ้อนเล็บ ซึ่งมีอาจารย์วัชรฯ สุภาษา ในฐานะสมาชิกของหมู่บ้านและครูโรงเรียนบ้านหลวงเหนือ ได้เป็นผู้นำในการฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียนเพื่อการแสดงในงานต่างๆ โดยเฉพาะงานปอยหลวงหรืองานวัดทั่วไป ต่อมาครูมลชยา สุภาษา นำการแสดงฟ้อนท่ายลายมาถ่ายทอดให้นักเรียนในบ้านหลวงเหนือ โดยมีอาจารย์วัชรฯ สุภาษาได้รับผิดชอบดูแลฝึกฝนนักเรียน พร้อมทั้งรณรงค์ให้นักเรียนได้สืบทอดและฝึกปฏิบัติกันจนเป็นที่แพร่หลายทั่วไป

ต่อมาเมื่อนางพรรยา บัวมะลิ (2558) ครูผู้สอนดนตรีนาฏศิลป์ของโรงเรียนบ้านหลวงเหนือ ได้แต่งเพลงพื้นเมืองขึ้นมาใหม่ชื่อว่าเพลง “เมืองหลวงช่วงไทลื้อ” โดยมีสำเนียงเป็นไทลื้อ มีเนื้อร้องบอกเล่าประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของคนไทลื้อเมืองหลวงเหนือ ขับร้องด้วยภาษาไทลื้อ ทั้งนี้เพราะต้องการใช้เพลงนี้เป็นสื่อการสอนให้นักเรียนได้ฝึกและคุ้นเคยกับสำเนียงและภาษาไทลื้อที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหาย และได้ถือเอาโอกาสของเพลงนี้สื่อให้คนไทลื้อทุกคนได้รู้จักชาติพันธุ์ของตนเอง ว่าตนเองเป็นใครมาจากไหน และมาอยู่ในล้านนาไทยด้วยเหตุใด พร้อมกันนั้นได้อาศัยหลักการนาฏศิลป์ไทยมาคิดประยุกต์สร้างสรรค์ประดิษฐ์เป็นท่าฟ้อนประกอบเพลงนี้ขึ้นมา และได้นำเพลงนี้มาให้นักเรียนโรงเรียนบ้านหลวงเหนือทุกคนได้ขับร้องและฟ้อนรำ จนสามารถแสดงเผยแพร่แก่ชุมชนได้ กลายเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ต่อมาเมื่อผู้รู้เรื่องราวของการฟ้อนจากสิบสองปันนา ชื่อ นายเสถียร ณ วงศ์รักษ์ มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดศิลปะการฟ้อนลื้อและฟ้อนผางลื้อให้แก่นักเรียนและแม่บ้านจนเกิดช่างฟ้อนไทลื้อขึ้น 50 คน ซึ่งช่างฟ้อนเหล่านี้สามารถแสดงออกเผยแพร่ในงานต่างๆ กลายเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของไทลื้อบ้านหลวงเหนือ โดยมีนางสุพิศ บุตรกุมาร เป็นผู้นำฟ้อนลื้อดังกล่าว (พรรยา บัวมะลิ., 2558: สัมภาษณ์)

และจากการสัมภาษณ์กระบวนการจัดการความรู้และลักษณะการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนและชาวบ้านที่สนใจศึกษาภูมิปัญญาไทลื้อ จึงสามารถอธิบายให้เห็นภาพการถ่ายทอดความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงองค์ประกอบในการถ่ายทอดความรู้

จากภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบในการถ่ายทอดความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม รวมทั้งความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ด้านวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ไทลื้อ เข้าสู่กระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ แล้วนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มชาวบ้านที่สนใจเรียนรู้ กลุ่มเยาวชน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา โดยเป้าหมายคือเพื่ออนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ไทลื้อไม่ให้สูญหายนั่นเอง ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ จึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. กลุ่มชาวบ้าน

กลุ่มชาวบ้านนั้น ครูภูมิปัญญาจะถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มที่สนใจจริงๆ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์ครูพรหม บัวมะลิ ได้อธิบายว่าชาวบ้านกลุ่มนี้จะเข้ามาเรียนรู้และสนใจเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้า การทำอาหารไทลื้อ การแกะสลัก ดนตรี วรรณกรรมทางภาษา โดยชาวบ้านกลุ่มนี้จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ผู้รู้ที่มีประสบการณ์มายาวนาน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มนี้จะสอนทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้จนชำนาญ เพื่อให้ชาวบ้านกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญ เพื่อความนำไปประกอบอาชีพสร้างงานสร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัวนั่นเอง

2. กลุ่มเยาวชน/นักเรียน

กลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มนักเรียนนี้ เป็นการถ่ายทอดความรู้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาสาขาต่างๆ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ไทลื้อ เข้าไปผนวกกับ การเรียนการสอนในโรงเรียน โดยนำความรู้ต่างๆ ที่ได้จากครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอนในมาตรฐานที่ 19 คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ 2 คือ การนำกลุ่มเยาวชนหรือนักเรียนไปเรียนนอกสถานที่ โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมให้อยู่ในรูปแบบชมรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนหรือกลุ่มเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติจริงในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทลื้อ โดยมีครูภูมิปัญญาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ มีการประเมินผลหลังจบการเรียนการสอนในแต่ละครั้งด้วย ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้ถ่ายทอดความรู้ได้อธิบายว่าปัจจุบันการศึกษาด้านภูมิปัญญาไทลื้อ ได้ถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว

3. นักศึกษา

กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อนั้น จะเข้ามาเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาในลักษณะการศึกษาประวัติศาสตร์ไทลื้อ ภูมิปัญญาสาขาต่างๆ ที่สามารถมาเชื่อมต่อการพัฒนาโครงการที่เข้ากับสาขาการเรียนการสอนในระบบมหาวิทยาลัย เช่น วรรณกรรมด้านภาษา การแกะสลัก ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาที่เข้ามาเรียนรู้ สามารถต่อยอดความรู้ไปพัฒนาระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยได้

4. นักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยว จะเข้ามาเรียนรู้การถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาด้านประเพณี วัฒนธรรมไทลื้อในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะเข้ามาในลักษณะการเข้ามาเที่ยวชมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์ จะมีไกด์นำเที่ยวซึ่งเป็น

ชาวบ้านในชุมชนซึ่งจะถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ เช่นการทำอาหารไทลื้อ การแสดงวัฒนธรรมไทลื้อให้นักท่องเที่ยวชม แล้วเรียกเก็บเงินจากนักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างรายได้ในครัวเรือนและชุมชนด้วย

4.7 ลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายไทลื้อได้อธิบายถึงลักษณะทางวัฒนธรรมและประเพณีไทลื้อที่ทำให้เกิดการพัฒนภูมิปัญญาไทลื้อไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.1 แสดงปฏิทินประเพณีวัฒนธรรมบ้านหลวงเหนือ

ปฏิทินประเพณีวัฒนธรรมบ้านหลวงเหนือ	
เดือน	กิจกรรม
มกราคม	- ตานข้าวใหม่ - ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
กุมภาพันธ์	- ทำบุญวันมาฆบูชา
มีนาคม	- ประเพณีปอยหลวง
เมษายน	- ปีใหม่เมือง (สงกรานต์) - ทำบุญเสื่อบ้าน
พฤษภาคม	- วันวิสาขบูชา
มิถุนายน	- เลี้ยงผีปู่ย่าเดือน 9 ออก 9 คำ และเดือน 9 แรม 9 คำ
กรกฎาคม	- ตักบาตรดอกไม้ที่เดียวในเชียงใหม่ - วันเข้าพรรษา
สิงหาคม	- พิธีใส่บาตรตอนเช้าวัดหลวงเหนือ - ประเพณีสู่ขวัญ วัว ควาย (เลี้ยงเจ้าที่นา) - วันแม่แห่งชาติ
กันยายน	- ลีบสองเป็งตานหาผู้ล่วงลับ
ตุลาคม	- ทำบุญครบรอบโรงเรียนวัดหลวงเหนือวันที่ 16 ของทุกปี - ทำพิธีวันปิยมหาราช
พฤศจิกายน	- ทำบุญวันออกพรรษา จัดงานยี่เป็งหลวง - สรงน้ำพระธาตุ จัดงานกฐินหลวง
ธันวาคม	- วันพ่อแห่งชาติ - พิธีสวดมนต์ข้ามปี

จากปฏิทินประเพณีวัฒนธรรมบ้านหลวงเหนือ จะเห็นได้ว่าในรอบปีนั้นบ้านหลวงเหนือ มีงานประเพณีหรือวันสำคัญที่หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อของท้องถิ่นและตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งวันสำคัญของทางราชการ

4.7.1 เอกลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อบ้านหลวงเหนือ

ประเพณีวัฒนธรรมบ้านหลวงเหนือ จากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน จึงทำให้ทราบข้อมูลว่าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อบ้านหลวงเหนือที่สำคัญได้แก่ ภาษาพูด และการแต่งกาย ในด้านภาษาพูดนั้นคนไทลื้อจะมีภาษาพูดที่ชาวบ้านเองจะใช้ในการสื่อสารกัน ชาวไทลื้อจะมีภาษาเขียนและการแต่งกายที่เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นไทลื้อได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดังกล่าว จึงได้สร้างคุณค่าต่อชุมชนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ และสืบทอดต่อจากรุ่นพ่อแม่หรือรุ่นปู่ย่า ตายาย เพื่อไม่ให้ความเป็นชนเผ่าไทลื้อสูญหายไปจากชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมไทลื้ออย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมให้เกิดศูนย์เรียนรู้ให้เยาวชนได้เรียนรู้ และสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อทุกสัปดาห์

นอกจากนี้วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อสร้างความภาคภูมิใจแก่เยาวชนรุ่นหลังได้อย่างภาคภูมิใจ เพราะเยาวชนเองได้เรียนรู้และภูมิใจในความเป็นไทลื้ออย่างแท้จริง โดยการโดนปลูกฝังให้รักความเป็นชาติพันธุ์ตั้งแต่เกิดจากพ่อแม่ตนเอง จึงส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันโดยครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นนั่นเอง (พรรษา บัวมะลิ., 2558: สัมภาษณ์)

4.7.2 นโยบายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเทศบาลตำบลหลวงเหนือ ได้ให้ข้อมูลว่าในแต่ละปีเทศบาลตำบลหลวงเหนือได้มีนโยบายในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาของตำบลของทุกปี “ผมเองเป็นคนไทลื้อ การพัฒนาเริ่มจากการที่ผมได้สำนึกในความเป็น ไทลื้อ สำนึกในความเป็นรากเหง้า จึงมีความคิดในการพัฒนาเมืองหลวงเหนือมิให้สูญหาย” (ดวงแก้ว สะอาดล้วน., 2558: สัมภาษณ์)

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อบ้านหลวงเหนือ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การดึงกลุ่มไทลื้อที่อยู่ในเชียงใหม่มารวมกลุ่มกันให้ได้ เพราะถ้าชาติพันธุ์ไทลื้อในเชียงใหม่รวมกลุ่มกันได้การพัฒนาอย่างอื่นจึงง่ายไปด้วย ซึ่งเป็นแผนงานสำคัญที่ผู้บริหารเทศบาลตำบลหลวงเหนือวางไว้แต่ต้น และจากการเก็บข้อมูลพบว่า นโยบายสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลฯ มีดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวบ้านลวงเหนือ ซึ่งในหมู่บ้านลวงเหนือเป็นชุมชนไทลื้อที่มีศิลปะไทลื้อที่ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น วัดลวงเหนือซึ่งสร้างจากศิลปะไทลื้อทั้งหมด มีศูนย์เรียนรู้ที่เป็นแหล่งรวมศิลปะของชาติพันธุ์ไทลื้อ

2. โครงการตลาดนัดคนเดิน ซึ่งโครงการนี้เป็นการส่งเสริมให้คนไทลื้อได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแสดงในงานตลาดนัดคนเดิน เช่น การจำหน่ายอาหารในตลาดนัด การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทลื้อ โดยมีหมู่บ้านใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วม

3. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตำบลลวงเหนือ ซึ่งโครงการนี้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านในแต่ละชุมชนของตำบลลวงเหนือ ซึ่งในตำบลลวงเหนือเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสัญลักษณ์หรืออัตลักษณ์ความเป็นภูมิปัญญาไทลื้อนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลลวงเหนือได้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาทุกปี

4. โครงการโฮมสเตย์ โดยโครงการดังกล่าวจะเน้นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวและชาวบ้านได้ทำโฮมสเตย์ในตำบลลวงเหนือ ซึ่งมีหมู่ 4 และหมู่ 5 ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีการส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทลื้อ ดังนั้นเทศบาลจึงได้มีนโยบายส่งเสริมการสร้างโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวชมศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้อย่างยั่งยืนต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบวิถีชาวบ้าน

5. โครงการอนุรักษ์บ้านโบราณ เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบวิถีชาวบ้าน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. โครงการอุดหนุนโรงเรียนบ้านป่าสักงาม, โรงเรียนชลประทานผาแตก, โรงเรียนบ้านลวงเหนือ, โรงเรียนบ้านสันทราย โครงการพัฒนาด้านวิชาการและศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาด้านวิชาการและศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี

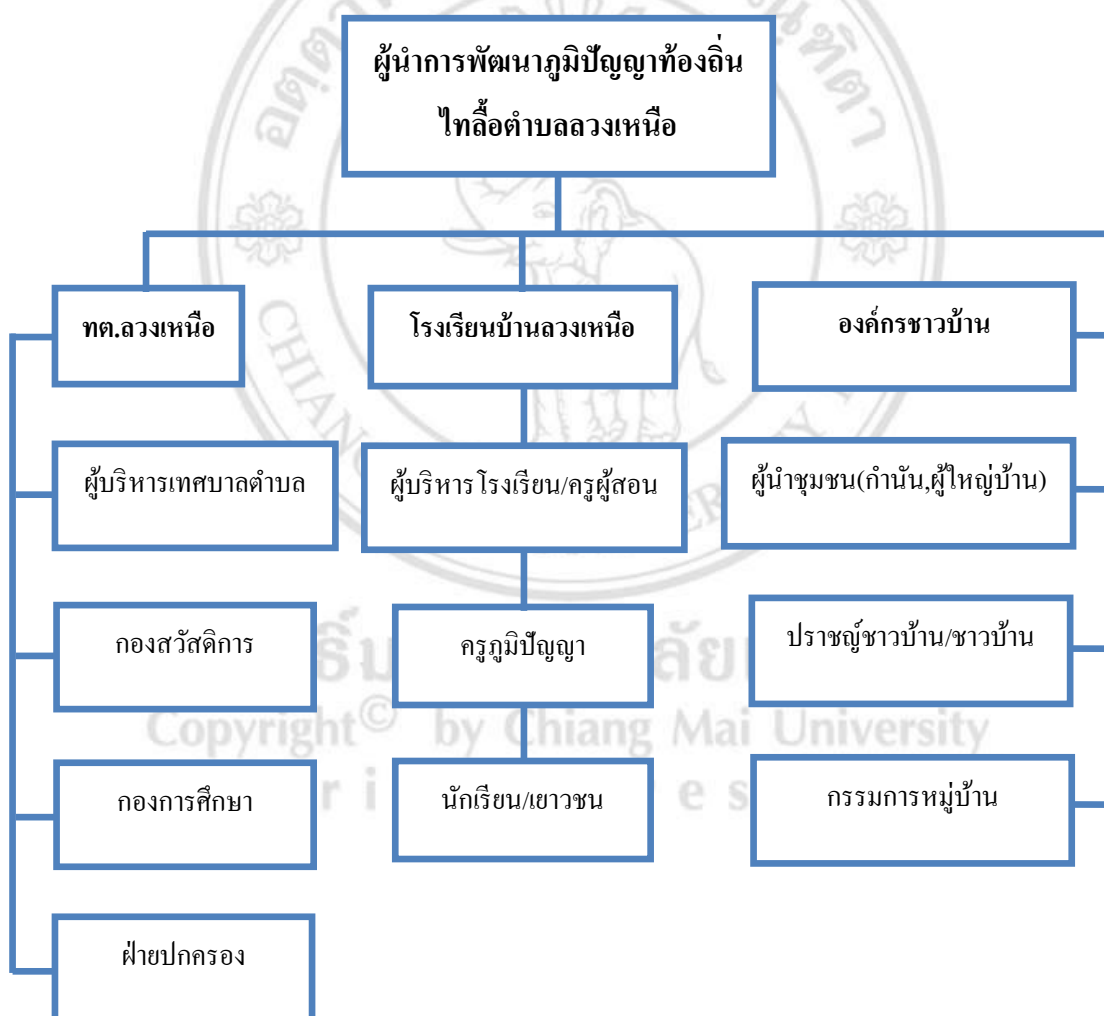
7. โครงการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นประจำหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

8. โครงการจัดตั้งชมรมเมืองลวงช่วงไทลื้อ หรือศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล เพื่อจัดตั้งชมรมเมืองลวงช่วงไทลื้อ หรือศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

จากโครงการทั้ง 8 โครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเทศบาล จึงเป็นโครงการที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหรมองว่าเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลลวงเหนือเพื่อไม่ให้สูญหายนั่นเอง (ที่มา: แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลลวงเหนือประจำปี 2556-2559)

4.8 บทบาทของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือ

การสัมภาษณ์ด้านบทบาทของผู้นำต่างๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือ จากการศึกษาในเขตตำบลหลวงเหนือมีหมู่บ้านหลวงเหนือและบ้านหลวงใต้ ที่มีภูมิปัญญาไทลื้อ เพราะชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ดังนั้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทลื้อ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา โดยผู้นำแต่ละกลุ่มจึงมีบทบาทแตกต่างกันไป และจากการสัมภาษณ์สามารถเขียนเป็นแผนภาพโครงการดำเนินงานของบทบาทผู้นำในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหลวงเหนือ ดังนี้

ภาพที่ 4.2 แสดงกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากแผนภาพดังกล่าว สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์และบทบาทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไป รวมทั้งบทบาทของแต่ละกลุ่มมีความสำคัญต่างกันไป ดังนี้

4.8.1 ผู้บริหารเทศบาลตำบลวงเหนือ

ในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีความยั่งยืนและไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมจากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และแต่ละกลุ่มล้วนมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา ซึ่งบทบาทของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันออกไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถนัดหรือประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มด้วย ซึ่งกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ขาดไม่ได้คือ ผู้บริหารเทศบาลตำบลวงเหนือ โดยบทบาทสำคัญของผู้บริหารเทศบาลตำบลวงเหนือคือการกำหนดนโยบายการพัฒนาภูมิปัญญา ซึ่งผู้บริหารได้มีนโยบายในการสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เน้นการพัฒนาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสนับสนุนงบประมาณและสนับสนุนบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าไปประสานการพัฒนาโครงการต่างๆ ให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการ เจ้าหน้าที่กองการศึกษา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดังนั้นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และให้ตรงตามความต้องการ ของคนในชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้กำหนดนโยบายและโครงการต่างๆ บรรจุเข้าไปในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลวงเหนือไว้อย่างชัดเจน การบริหารงานจึงเน้นหลักธรรมาภิบาล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นทีม การวางแผนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีความยั่งยืน จึงได้ดึงกลุ่มคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มครูภูมิปัญญา กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงตัวแทนชาวบ้าน เพื่อระดมความคิดเห็น รับฟังคำชี้แนะที่นำไปสู่การวางแผนการพัฒนาชุมชน เพื่อให้มีความต่อเนื่องของโครงการต่างๆ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลวงเหนือเป็นพื้นที่นำร่องในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทลื้อในระดับอำเภอ จังหวัด และจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้น โดยดึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในเขตจังหวัดเชียงใหม่เข้ามาเป็นเครือข่ายร่วม และดึงเครือข่ายชาติพันธุ์ไทลื้อในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน (เกษฎาวัลย์ ดันริยงค์, 2558: สัมภาษณ์)

4.8.2 ผู้บริหารโรงเรียน/ครูผู้สอน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนถือว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหลวงเหนือพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยผ่านการกำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับมาตรฐานที่ 19 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นเน้นการเรียนการสอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทลื้อ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ไทลื้อ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และภาษา ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้ผนวกเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีทั้งสอนในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การทำอาหารไทลื้อ การแกะสลัก การผลิตตัวलग การทอผ้า ฯลฯ ซึ่งครูผู้สอนได้จัดทำแผนการสอนไว้ให้อยู่ในลักษณะชมรม ให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้เข้าใจถึงสิทธิ ราคเหง้า และรักษาไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทลื้อนั่นเอง (สุนทรี นวลศรี, 2558: สัมภาษณ์)

4.8.3 ครูภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้าน

กลุ่มครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านเองก็เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่องมาอยู่ตลอด ทั้งชาวบ้าน นักเรียน เยาวชน รวมถึงผู้นำชุมชนได้ให้ความเคารพนับถืออย่างมาก ซึ่งบทบาทสำคัญของครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านนี้ หน้าที่หลักคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมทางประเพณีสำคัญในชุมชนคนกลุ่มนี้จะเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้นำทางกิจกรรม หน้าที่อีกสำคัญประการหนึ่งของครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านคือ การสอนหรือถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านหลวงเหนือ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จะต้องอาศัยครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักให้เยาวชนรุ่นหลังได้รู้สิทธิ รู้ราคเหง้าของตนเอง

การถ่ายทอดประสบการณ์ด้านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ให้เยาวชนหรือนักเรียนได้ซึมซับและตระหนักถึงคุณค่าที่ดั่งงามทางสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสิ่งดีงามของชาติพันธุ์ไทลื้อที่อยู่คู่กับคนในชุมชนบ้านหลวงเหนือ นอกจากนี้การถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาเหล่านี้ จึงกลายเป็นการเรียนรู้ที่ได้มีการบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านหลวงเหนืออย่างถาวรไปแล้ว (พรธรา บัวมะลิ, 2558: สัมภาษณ์)

4.8.4 นักเรียน/เยาวชน

กลุ่มนักเรียนหรือกลุ่มเยาวชนบ้านลวงเหนือ เป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อบ้านลวงเหนืออย่างมาก ซึ่งตัวแทนเยาวชนคนหนึ่งเล่าว่า โรงเรียนบ้านลวงเหนือให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อเป็นอย่างมาก ซึ่งนักเรียนเองมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยสืบสานให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนบ้านลวงเหนือ สิ่งสำคัญที่นักเรียนหรือเยาวชนจะต้องทำหน้าที่คือ การเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้จากผู้รู้จริง แล้วไปถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป นั่นหมายความว่านักเรียนเองก็ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้จากครูภูมิปัญญา ซึ่งในแต่ละสัปดาห์ จะมีครูภูมิปัญญาเข้ามาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ภาษาไทลื้อ วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อ วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ไทลื้อ อาหารไทลื้อ ฯลฯ ซึ่งในการเรียนการสอนแต่ละสัปดาห์จะมีบททดสอบวัดความรู้ มีการประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง

นอกจากการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว นักเรียนกลุ่มนี้ยังได้เรียนรู้การถ่ายทอดองค์ความรู้นอกห้องเรียนด้วย ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ในนอกห้องเรียนคือ การเข้าไปเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อที่ตั้งอยู่ในชุมชน รูปแบบการเรียนรู้คือ ครูภูมิปัญญาจะสอนให้เรียนรู้ทางทฤษฎีก่อน เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วจะมีการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การทอผ้า การทำอาหารไทลื้อ การทำตัวลวง

จากกิจกรรมที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอดจากครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการสอนให้นักเรียน เยาวชนรู้จักการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน รู้จักตระหนักถึงสิทธิ รากเหง้าของตนเอง ผมเองก็ตั้งใจที่ได้เข้ามามีบทบาทในการสืบทอดเจตนารมณ์ของครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชนที่อยากให้พวกผมได้สืบทอดให้เยาวชนรุ่นต่อไป ซึ่งผมเองเห็นว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน เยาวชนได้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของภูมิปัญญาไทลื้อ ควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูไม่ให้สูญหาย นักเรียนเยาวชนเองสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ต่างๆ เหล่านี้โดยการเผยแพร่สู่รุ่น (พันธชนก บัวมะลิ., 2558: สัมภาษณ์)

4.8.5 ผู้นำชุมชน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กำนันตำบลลวงเหนือพบว่า บทบาทสำคัญของกลุ่มผู้นำคือ การประสานความร่วมมือของกลุ่มคนทั้งในชุมชนเองและนอกชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความรักความสามัคคีกัน รวมถึงการสร้างพลังชุมชนให้รวมกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อบ้านลวงเหนือ นอกจากนี้ด้านการประสานเครือข่ายนอกชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายชาติ

พันธุ์ในลื้อในจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายชาติพันธุ์ไทลื้อในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานสืบสานประเพณีไทลื้อ ซึ่งชุมชนไทลื้อบ้านหลวงเหนือมีการจัดขึ้นทุกปี

การประสานกันในกลุ่มชุมชน เช่น วัด โรงเรียน เทศบาล เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม มีการดึงเจ้าอาวาสเข้ามาเป็นเจ้าภาพร่วมเพื่อเป็นศูนย์กลางเหนียวจิตใจของคนในชุมชน และเป็นการช่วยสร้างเครือข่ายในชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การทำงานของผู้นำชุมชนคือ การใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการดึงกลุ่มคนต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรม ทำให้ชาวบ้านและเครือข่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อมากขึ้น พ่อหลวงเองก็เล่าว่า การที่จะให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างพร้อมเพรียงได้นั้น เขาเองก็ต้องเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วยทุกครั้ง เพื่อแสดงให้กลุ่มคนต่างๆ เหล่านี้ได้เห็นว่าผู้นำให้ความสำคัญกับกิจกรรม ในชุมชนตลอดเวลา นอกจากนี้กลุ่มผู้นำเองยังมีบทบาทสำคัญในการประสานขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยินดีให้ความร่วมมือ และสนับสนุนงบประมาณทุกปี (สุพจน์ กาวิชย์, 2558: สัมภาษณ์)

4.8.6 กรรมการหมู่บ้าน

จากการให้ข้อมูลของวัดชนก มหายศ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านหลวงเหนือ เล่าให้ฟังว่ากรรมการหมู่บ้านถือว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทอย่างมากในชุมชนบ้านหลวงเหนือ การทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนหากขาดกรรมการหมู่บ้านแล้ว กิจกรรมต่างๆ ก็เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะบทบาทหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้านคือการเป็นตัวแทนของชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้าน ให้เข้ามาทำหน้าที่ในการประชุมวางแผนและเป็นหัวหลักในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้มีความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ปัญหาต่างๆ ในชุมชน กรรมการหมู่บ้านจะต้องรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา

ที่สำคัญกรรมการหมู่บ้านเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สอบต. ชาวบ้าน เข้ามาร่วมเป็นตัวแทน ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสานประเพณีภูมิปัญญาไทลื้อ จึงเป็นกิจกรรมสำคัญของคนในชุมชนบ้านหลวงเหนือ การร่วมประชุม วางแผน ประสานความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ จึงจำเป็นต้องให้กรรมการหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทสำคัญ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมราบรื่นนั่นเอง

4.9 การจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ

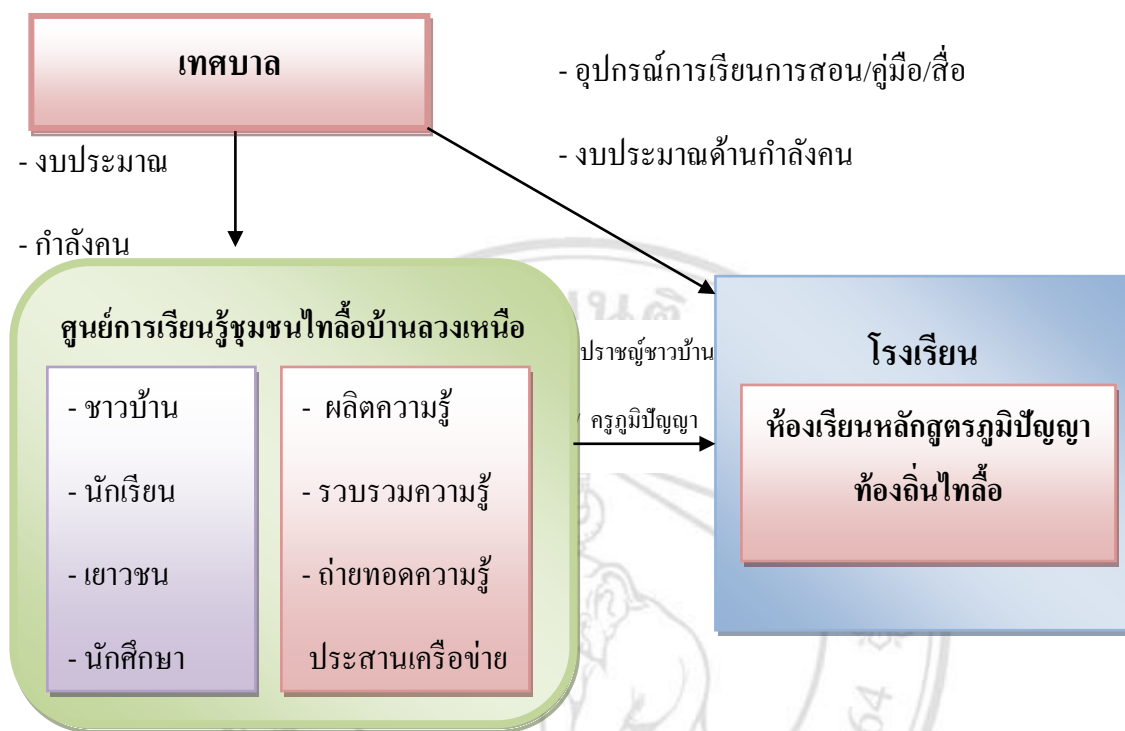
ในการจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ นั้น จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลลวงเหนือ ได้เล่าให้ฟังว่าเดิมทีชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ นั้น มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาตั้งแต่เกิดอยู่แล้ว คนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาเช่น การทอผ้า การทำอาหาร การแกะสลัก การเล่นซอ การฟ้อนรำทำเพลง ฯลฯ ซึ่งความรู้เหล่านี้ได้มีการถ่ายทอดให้กับลูกหลานรุ่นสู่รุ่น เพื่อการประกอบอาชีพหารายได้มาสู่ครอบครัว แต่ลักษณะการถ่ายทอดเป็นการถ่ายทอดที่ง่าย ๆ ไม่มีอะไรสลับซับซ้อน ซึ่งความรู้ต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ถูกจัดการอย่างเป็นระบบ

ต่อมาเมื่อผมเข้ามารับตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ผมเห็นว่าเทศบาลตำบลลวงเหนือเองควรจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้ร่วมกับคนในชุมชนไทลื้อบ้านลวงเหนือ เพื่อให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ไม่สูญหาย และจะต้องมีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยดึงกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อให้มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อมีความต่อเนื่องยั่งยืน โดยการจัดการความรู้ จำเป็นต้องเริ่มจากการสืบค้นองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมารวบรวม ดึงกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญาที่มีความรู้แต่ละด้านมารวมกันเพื่อหาวิธีการ ซึ่งจะทำอย่างไรให้ความรู้เหล่านี้ได้ถูกเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับกลุ่มคนอื่นๆ ที่สามารถสืบทอดต่อไปได้ ดังนั้นจึงได้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน เจ้าอาวาส ผู้นำท้องถิ่น ได้ประชุมหารือกันเพื่อวางแผนร่วมกันว่าจะต้องทำอย่างไรเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอด ในที่สุดเมื่อรวบรวมภูมิปัญญาออกมาเป็นเรื่องราว ทางเทศบาลจึงได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ถูกบรรจุเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยมีผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาในชุมชน ช่วยกันเขียนหลักสูตรแล้วพัฒนาขึ้นมาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้นักเรียนเยาวชนเข้ามาเรียนรู้

เทศบาลตำบลลวงเหนือนอกจากให้การสนับสนุนงบประมาณในการจ้างครูภูมิปัญญาเข้ามาสอนนักเรียนแล้ว ยังมีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนได้มีความต่อเนื่อง นอกจากนี้เทศบาลยังให้การสนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อบ้านลวงเหนือ ให้นักเรียนเข้ามาศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้เรียนรู้ปฏิบัติจากของจริงเพื่อให้เยาวชน ชาวบ้าน และนักเรียนเข้ามาเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญานั้นเอง (ดวงแก้ว สะอาดล้วน., 2558: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงสามารถสรุปรูปแบบการจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบล
 ลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.3 แสดงรูปแบบการจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อ